

**- Facklig utbildning
gör mig starkare**

Charlotta Pettersson, sidan 11

**- Du kan välja att ge upp
eller se till att förändra**

Andreas Narkun, sidan 5

**- Tillsammans
är vi starka**

Johanna Olsson, sidan 3

**Vi är
med!**

Om IF Metall och medlemskapet

**- Jag ställde frågan
och det blev tyst
i klassrummet**

Christian Andersson, sidan 9

Gå med du också!

Vi som skrivit den här tidningen är alla med i IF Metall, några av oss jobbar själva på verkstads-golvet. Vi vill berätta vad facket kan göra för dig och hur du kan få inflytande i ditt arbete, men också hur du kan utvecklas både i arbetet och i facket.

IF Metall jobbar för att du som medlem ska få mer pengar i plånboken, behandlas rättvist och känna trygghet i anställningen.

Fackets viktigaste uppgift är att förhandla fram kollektivavtalet. I avtalet finns dina rättigheter och skyldigheter. Avtalet garanterar att du inte får för låg lön, att du får semesterlön, rätt till extra ersättning vid övertid och vid arbete på obekvämt arbetstid med mera.

Låter det trist? Det är det inte. Att kämpa för bättre villkor för industriarbetarna är faktiskt riktigt kul. Särskilt som vi är många som gör det tillsammans. Vilka rättigheter har vi om inte facket finns – om arbetsgivaren själv får bestämma reglerna?

Genom medlemskapet får du också en bra a-kassa och hjälp om du blir sjuk på grund av arbetet eller hamnar i konflikt med arbetsgivaren. Du får dessutom hjälp att bevaka och påverka din arbetsmiljö, möjlighet till utbildningar, en medlemstidning och ett bra försäkringskydd.

Ta chansen och gå med i ett av världens starkaste fackförbund. Välkommen till oss i IF Metall.

5

Andreas Narkun

6

Johan Sjöholm (t.v.) samtalar med arbetskamraterna Wille Ulrikson och Håkan Robertsson.

7

Ann-Sofie Garsén

8

INNEHÅLL

- 3 – Jag värnar mig själv och mina medmänniskor. Johanna Olsson.
- 4 Så fungerar facket.
- 5 – Du kan ge upp eller vara med och förändra. Andreas Narkun.

- 6 Bemanningsföretag; ett sätt att ta sig in på arbetsmarknaden? Johan Sjöholm.
- 7 – Vi måste vakna upp och våga stå emot främlingsfientligheten. Ann-Sofie Garsén.
- 8 Om att arbeta i andra länder.
- 9 – Hur många har jobbat svart? Det blev tyst i klassen. Christian Andersson.
- 10 Inför sommarjobbet. Vad är bra att tänka på?
- 11 – Det är så himla nyttigt att höra hur andra har det. Charlotta Pettersson.
- 12 En användbar hjälptelefon och fakta om IF Metall.

Utges av IF Metall. **ANSVARIG UTGIVARE:** Lars Ankarfjäll, 08-786 82 60, 070-535 60 64. **REDAKTION:** Marinette Ask, Michael Blohm, Maria Bäckström, Ewa Eriksson, Juhani Kulo, Annette Lack, Anneli Törner. **LAYOUT:** Sjöstedt Information AB, Sala. **TECKNINGAR:** Ulf Lundkvist. **TRYCK:** 25 000 ex. Sandvikens Tryckeri AB. **FLER TIDNINGAR:** beställs via material@ifmetall.se

Foto: Leif Hallberg

Johanna Olsson

Foto: Johan Gunesius

”Vårt löfte är oslagbart”

JAG VAR 22 ÅR när jag började arbeta inom industrin. I samma veva gick jag med i facket. Det var en självklarhet, något jag hade med mig hemifrån – det skulle man bara göra! I dag vet jag inte om det är lika självklart för de som tar sina första steg ut i arbetslivet. Jag undrar varför. Är de inte rädda om sina rättigheter, eller har de bara aldrig fått frågan om de vill gå med?

Poängen med vår förening är ju så enkel: vi lovar varandra att inte arbeta under sämre villkor eller till lägre lön än någon annan. Och vi vet att vi alla tjänar på

att vi håller vårt löfte till varandra. För vilken arbetsgivare vill betala dig full lön om någon annan gör jobbet för halva priset?

När mina mor- och farföräldrar växte upp var arbetslösheten hög och fattigdomen utbredd. Lönerna var låga, arbetsmiljön dålig och arbetsdagarna långa. Den som inte accepterade villkoren fick gå. För det fanns alltid någon annan som behövde arbete. Lösningen blev att starta fackföreningar. För att inte spelas ut mot varandra, för att inte konkurrera

genom att jobba för lägre lön och för att kunna stå enade mot arbetsgivarna och ställa krav.

På drygt hundra år har mycket hänt. Våra förfäder kämpade sig till rättvisare villkor i arbetslivet. Tillsammans! Därför har vi i dag rätt till semester, åtta timmars arbetsdag, försäkringar, skifttillägg och en mängd annat. Men det är ingenting som är skrivet i sten, ingenting som vi kan ta för givet.

Allt som våra föräldrar, och deras föräldrar, genom åren har åstadkom-

mit måste vi ständigt kämpa för att behålla. Och sedan kämpa ännu lite hårdare för att få ännu bättre arbetsvillkor och mer jämställda löner. Det är därför som alla borde vara med i facket. Att stå utanför är att smita, att åka snålskjuts på andra människors engagemang.

Att värna om mig själv och mina arbetskamrater och medmänniskor är för mig personligen det enda alternativet. Därför tänker jag fortsätta med just det! Det är vi ungdomar som är framtiden! Tillsammans är vi starka!

Det här är jag...

Johanna Olsson är 29 år, och bor i Holmsund utanför Umeå. Johanna arbetar sedan sju år som **maskinoperatör på golv tillverkarföretaget Armstrong**. Sitt första **förtroendeuppdrag** fick hon för fem år sedan då hon valdes till skyddsombud. I dag är Johanna **huvudskyddsombud** på företaget och även **sekreterare i den lokala klubben**. Dessutom sitter hon med i **avdelningsstyrelsen** för IF Metall Södra Västerbotten.

Förtroendevald...

...är den som fått medlemmarnas förtroende att representera dem och föra deras talan. Till exempel ditt skyddsombud, din klubb- eller avdelningsstyrelse och din försäkringsansvarige. I ett starkt förbund är logotypen en del av identiteten. För att göra den känd på arbetsplatser finns bland annat denna dekal. Beställ dekalen via www.ifmetall.se.

Angelo Mayer,
förtroendevald

Angelo har en viktig och stark roll

Angelo Mayer, 28 år, arbetar som truckförare på IAC – ett italienskt företag som gör inredning till Volvo-bilar. För två år sedan valdes han till skyddsombud på logistikavdelningen. Det innebär att han är ombud för sina arbetskamrater i frågor som rör arbetsmiljö och säkerhet.

– Säkerheten på mitt jobb är viktig. Det är både intressant och spännande att känna att man kan göra något, att man kan påverka. Ju fler vi är som engagerar oss, desto bättre blir det, säger Angelo Mayer.

Enligt arbetsmiljölagen ska alla arbetsplatser med fler än fyra anställda ha ett skyddsombud. Tillsammans med arbetsgivaren ska skyddsombudet undersöka, kartlägga och, i den mån det är möjligt, åtgärda brister i arbetsmiljön på arbetsplatsen.

KOLLEKTIVAVTAL STYR DIN LÖN

Kollektivavtal

Ett kollektivavtal är en överenskommelse mellan fack och arbetsgivare. Avtalet styr din lön, vilka försäkringar du ska ha, hur mycket du ska jobba, när du ska vara ledig och hur mycket semesterersättning du ska ha. Utan kollektivavtal på arbetsplatsen får din chef själv bestämma allt detta.

Klubb

På företag med många anställda bildas en klubb. Medlemmarna väljer en styrelse som representerar dem och tar till vara medlemmarnas intressen gentemot arbetsgivaren. Medlemmarna beslutar om vilka frågor klubben ska driva. Detta sker oftast genom ett medlemsmöte. Där behandlas också lön, arbetsmiljö, studier och andra för medlemmarna viktiga frågor.

Studerandemedlemskap är gratis för ungdomar i yrkesutbildningarna och i medlemskapet ingår vissa medlemsförsäkringar.

Dessutom får studerande medlemmar kontinuerlig information av facket och är ofta bättre förberedda för yrkeslivet än till exempel de studerande i teoretiska utbildningar.

Varför ska jag vara med som studerar?

Fackförening

Facket är en förening för de som säljer sitt arbete, det vill säga löntagarna. Tillsammans är det lättare att försvara sina rättigheter gentemot arbetsgivarna. I fackföreningen enas man om ett pris på arbetet och att ingen ska sälja det till ett lägre pris än det överenskomna. Annars uppstår en negativ konkurrens på arbetsmarknaden – om du sänker din lön så måste jag sänka min för att få behålla jobbet och så vidare.

Avdelning

Medlemmar i en eller flera kommuner bildar en avdelning. Denna stödjer den fackliga verksamheten på arbetsplatserna inom avdelningen.

IF Metall har 52 avdelningar.

På avdelningsexpeditionen finns det ombudsmän och andra anställda som arbetar med förhandlingshjälp, a-kassa, medlemsavgifter, med mera.

Avdelningsombud

På arbetsplatser utan klubb finns ofta ett fackligt ombud, avdelningsombudet. På arbetsplatser utan facklig representation är avdelningens styrelse ansvarig för den fackliga kontakten med medlemmarna.

Gratis medlemskap för dig som studerar

Om du har arbetsplatsförlagd utbildning (APU), sommarjobb eller extrajobb har du rätt till studerandemedlemskap i IF Metall. Detta gäller från och med andra läsåret på gymnasiet.

Studerandemedlemskapet är gratis för dig som är under 20 år och går i skola – även om du jobbar under lov, kvällar och helger.

Får du lön som är reglerad enligt avtal i utbildning, ska du däremot betala medlemsavgift.

Som studerandemedlem omfattas du av en försäkring för olycksfall på fritiden och en kompletterande grupplivförsäkring. Lokalt kan det även finnas ytterligare försäkringar som ingår i medlemskapet.

Bilda egen klubb

Det finns säkert något som ni vill förbättra på er skola. Bättre lokaler eller nya maskiner i utbildningen. Bilda en IF Metallklubb och driv era frågor. Ni har då lättare att få genomslag för era krav hos lärare och rektor. Vänd er till avdelningen för att komma igång med klubben.

Andreas

Vi måste alla ta ett moraliskt ansvar. Du kan välja att ge upp eller se till att förändra. Jag vill förändra. Vad vill du?

Komponerar musik, från klassiskt till techno.

Jag heter Andreas Narkun, är 28 år och arbetar på SVW Parts Logistics AB. Ord­förande i IF Metall-klubben och är fackklubbens representant i bolagets styrelse. Håller ofta i studiecirk­lar. Jag brinner för fackliga frågor.

Jag har ända sedan jag var liten in­resserat mig för rättvisa. Det var därför jag direkt gick med i facket när jag fick frågan. Det kändes rätt för mig. Gör du inte själv något så händer ingenting.

En av de frågor som fortfarande är orättvis är jämställdhet. Redan vid be­fruktningen av ägget bestäms det vilken lön du ska få framöver. Vilken egenskap har män, förutom snopp, som gör att de automatiskt får mer i lön? Är det att vi män väljer och belönar andra män? Eller är det för att vi tror att kvinn­lig framgång ska gå ut över vår egen?

Hos oss på Parts Logistics har vi, efter att tidigare varit nästan helt mansdominerade, nu 30 procent kvin­nor. Vi har fått bättre stämning och en mänskligare attityd. Mänskligare för mänskligheten består ju av både män och kvinnor.

Vi försöker också hitta smarta lös­ningar på problem. En stor stark kille kanske klarar ett tungt jobb, men efter tio år är han utsliten. En liten tjej måste däremot hitta på lösningar för att greja samma jobb. Det gör att vi alla får tänka annorlunda.

Vi har fortfarande vissa löneskillnader som vi arbetar med. Det handlar främst om att det kön som är dominerande i en grupp har de högsta lönerna. I en grupp är det flest tjejer, där har killarna lägst lön. Jämställt? Knappast.

Som tjej kan det vara lätt att bli ut­fryst av en "bra, grabbig stämning". Eller bli ompysslad av killarna som sä­ger att de kan ta hand om grejerna. Då är det lätt att halka efter i lönesätt­ningen. Hävda alltid dina rättigheter!

När du söker ett jobb; ta kontakt med klubben, kolla vad medellönen är och vad andra som har liknande jobb tjänar. Nöj dig inte!

Som kille kan du välja att vara en bekväm sexist. Då kan du få högre lön och större utvecklingsmöjligheter. Då kan du ta innerspåret och köra om din mamma, syrra eller kvinnliga arbetskam­rat löne- och statusmässigt. Men är det ett sådant samhälle vi vill leva i?

Inhyrd personal har samma rättigheter och lönevillkor som den ordinarie personalen på företaget de arbetar. Avdelningsombudet Johan Sjöholm (mitten) samtalar med arbetskamraterna Håkan Robertsson och Wille Ulrikson.

– Kräv rättigheter för dig och dina arbetskamrater

Johan Sjöholm jobbar sedan sju år på bemanningsföretaget PEMA Arbetskraft i Norrköping. Han är även avdelningsombud och servar sina kamrater i fackliga frågor när han besöker de olika arbetsplatserna.

– Jag känner mig väldigt lyckosam att arbeta på ett företag som tar ansvar för sin personal och erbjuder schysta arbetsvillkor. Men jag träffar även många från andra bemanningsföretag som blivit orättvist behandlade, till exempel inte fått ut sjuk- eller helgersättningar, berättar Johan Sjöholm.

Eftersom långt ifrån alla är medlemmar i facket har de aldrig blivit informerade om vilka regler som gäller och kan inte hävda sina rättigheter. På arbetsplatser med fackliga ombud fungerar det däremot bättre.

– Vi måste kräva våra rättigheter, det är inget som kommer av sig själv, menar Johan Sjöholm.

Bemanningsföretagen ökar i antal och blir ett allt vanligare sätt för ungdomar att skaffa sitt första jobb. Men långt ifrån alla är medlemmar i facket och flera saknar ett fackligt ombud, vilket gör det svårt att kontrollera hur företagen sköter sig.

Behovet av flexibla personallösningar ökar för varje år och nya uthyrningsföretag startas på löpande band. Det är vanligt att företag som använder inhyrd personal ofta anlitar flera olika firmor. Men alla företag är inte lika seriösa, vissa försöker även använda sämre löner och villkor som ett konkurrensmedel. Därför brukar Johan Sjöholm informera om rättigheter och vad facket gör när han är ute på företagen.

– De flesta som jag kommer i kontakt med vill gå med i facket, men jag är förvånad över hur få som över huvud taget fått frågan.

– Fler borde engagera sig fackligt och se till att företagen följer regler och avtal som facket förhandlar fram. Det tjänar alla på, säger Johan Sjöholm.

Dessa villkor gäller

I Bemanningsavtalet regleras villkoren för personal i uthyrningsföretag. De ska ha samma villkor och den genomsnittliga inkomsten som de anställda på det företag de arbetar på har. Bemanningsföretag får visstidsanställa upp till max 6 månader, sedan är det tillsvidare anställning som gäller.

Om du är osäker på vilka villkor som gäller dig och din arbetsplats kan du kontakta din klubb eller avdelning. Läs mer om avtalen på hemsidan, www.ifmetall.se.

Bemanningsavtalet

– Vi måste vakna upp och stå emot. Med tystnad förändrar vi ingenting, säger Ann-Sofie Garsén, anställd på Jobbare mot rasism.

Bekämpa främlingsfientlighet – en självklar facklig fråga

Landskrona är kanske den svenska stad som mest av alla förknippas med främlingsfientlighet och rasism. Det är ingen slump. Sverigedemokraterna är starka på orten. Därför har IF Metall och några andra fackförbund i Landskrona gått samman och startat Jobbare mot rasism.

Ann-Sofie Garsén, som är anställd av projektet, har som uppgift att hjälpa facket medlemmar att arbeta mot den vardagsrasism som många möter på sina arbetsplatser. Hennes arbete handlar om att delta på medlemsmöten, leda diskus-

**Konflikter mellan svenskar och invandrare – är det verkligen ett fackligt problem?
– Arbetskamrater ska hålla ihop, inte bekämpa varandra. Jämlikhet och allas lika värde är ju fackets grundidé, säger Ann-Sofie Garsén.**

sioner om grundläggande värderingar på utbildningar eller prata med medlemmar på arbetsplatser.

Hur gör man då för att hantera vardagsrasismen? Ja, självklart ska man inte blunda för den problematik som finns i samhället. Däremot är det viktigt att inte falla in i förenklade förklaringar, som att människor från vissa kulturer skulle vara mer benägna att begå brott.

– Vi måste bli fler som vågar bemöta fördomarna, så de inte blir en accepterad jargong i lunchrummet på arbetsplatsen eller vid middagsbordet hemma. Det allra farligaste är tystnaden, säger Ann-Sofie Garsén.

Varför ska jag vara med, jag får ju del av alla förmåner ändå via avtal på arbetsplatsen?

Det finns flera anledningar att avtalen gäller alla. Det vore lätt för arbetsgivare att dumpa lönerna bland annat om de inte behövde betala lika löner för anställda som inte är med.

Riksavtalen som tecknas centralt kan beskrivas som arbetsmarknadens golv, en

lågsta nivå som inte kan understigas. Ambitionen är att lokalt förhandla bättre avtal.

Men hur mycket bättre och hur starkt facket på arbetsplatsen är, avgörs av hur många vi är tillsammans.

Därför är det viktigt att alla är med.

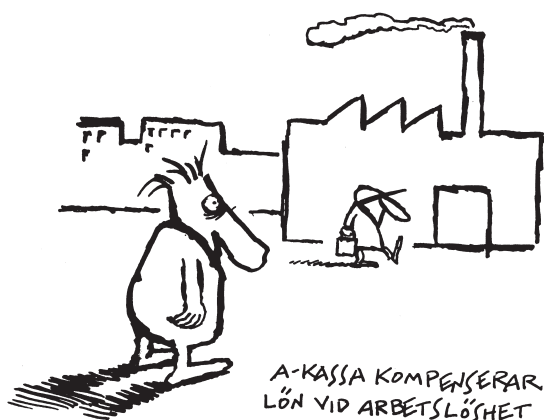
IF Metall vill påverka i världen

IF Metall vill att alla ska ha bra och rättvisa arbetsvillkor. Därför driver IF Metall cirka 50 projekt i länder runt om i världen. Fackliga företrädare från Sverige jobbar tillsammans med utländska fack. Oavsett om du jobbar på Volvos fabrik i Göteborg eller i den indiska staden Bangalore ska villkoren vara anständiga.

A-kassa

A-kasseersättningen kompenserar en del av den lön du förlorar om du blir arbetslös.

Genom medlemskapet i IF Metall blir du automatiskt medlem i vår a-kassa. Dit betalar vi pengar för att de som blir arbetslösa inte ska tvingas ta arbete till lägre lön eller sämre villkor än oss andra. På så vis kan de arbetslösa medlemmarna hålla det fackliga löftet och säga nej till arbete med lägre löner. Det ska inte löna sig för en arbetsgivare att byta en anställd mot en arbetslös. Att de arbetslösa får en bra ersättning tjänar alltså alla löntagare på i längden.

Varför ska jag vara med min arbetsgivare är ju så snäll, vi är kompisar?

Kompisar är inget hållbart argument för bättre arbetsvillkor, varken vid förhandlingar eller i Arbetsdomstolen.

Som medlem får du skriftliga överenskommelser om vilka villkor som gäller i yrkeslivet. Ömsesidig respekt för varandras rättigheter och skyldigheter gör det garanterat lättare att komma överens även privat.

Sophea jobbar för livet

Sophea arbetar mellan sju på morgonen och sex, eller ännu senare, på kvällen. Långa dagar och mycket övertid ger en bra månad 70-80 dollar. Bostaden på 35 kvadratmeter kostar 54 dollar. Därför delar hon den med nio personer. Vid regn blir det översvämning och fullt av insekter och stank. Huset är byggt ovanpå en kloak.

– Vi har inget val. Bostadsbristen är enorm med höga priser och låga löner, säger Sophea.

Sophea blir ofta dålig av arbetsmiljön och de långa dagarna. Men råd att stanna hemma finns inte, då missar hon den extra bonus som hon kan få om hon inte är sjuk.

Sophea är textilarbetare i Kambodja. En av dem som syr våra kläder. Där är facken många, men små och inte så starka. Därför kan de inte kräva att förhandla fram kollektivavtal om löner och arbetstider. Många vågar inte ens bli medlem. Straffet kan bli lägre lön eller avsked.

Jobba utomlands

Som svensk medborgare behöver du inget arbetstillstånd om du söker arbete i något annat EU-land än Sverige. Men det finns en hel del annat att tänka på.

För att kunna avgöra vilka regler som gäller för dig då du arbetar utomlands, måste man först se till hur du är anställd. Är du utsänd av ett svenskt företag? Har du själv tagit arbete utomlands? Eller är du lokalanställd i ett utländskt bolag inom den koncern där du vanligtvis arbetar?

Om du själv ordnat arbetet måste du göra upp med arbetsgivaren om lön, extra ersättningar, arbetstid, försäkringar med mera. Det ska regleras i ett anställningsavtal.

Reglerna för arbete utomlands skiljer sig också åt beroende på om du arbetar inom eller utanför EU. Det handlar bland annat om om du ska tillhöra Sveriges eller arbetslandets socialförsäkring. Utgå inte ifrån att de regler som gäller i Sverige gäller utomlands.

Ta kontakt med Försäkringskassan för att ta reda på vad du ska tänka på innan du reser. Ta även kontakt med landets fackförbund för att få veta mer.

Milan på Astra Zeneca i Sverige

Milan Bogicevic, jobbar på läkemedelsföretaget Astra Zeneca i Södertälje. Där är han aktiv i IF Metalls klubb. Bland annat förhandlar han om löner och villkor för sina arbetskamrater och medlemmar.

Men Milans fackliga uppdrag har också fört honom till Kambodja och mötet med textilarbetaren Sophea. Vad gör facket på andra sidan jordklotet?

– Kläder vi köper här i Sverige är ofta gjorda i dessa länder. En stor del av textilarbetarna är unga tjejer som flyttat från landet till stan. De har dåliga löner och usla arbetsvillkor. Jag vill både påverka försäljarna här i Sverige att ställa krav på leverantörerna. Men arbetarna där behöver också vårt fackliga stöd och kunskaper om att organisera sig.

Sugen på att jobba svart?

– Hur många av er har jobbat svart?

Jag ställer frågan till några gymnasieelever när jag är ute och informerar i skolorna om IF Metall. Ganska många av eleverna räcker försiktigt upp handen.

– Svartjobb är bra! Snabba pengar och ingen skatt, för det är bara skit, säger en av eleverna och några skrattar.

– Men vad är det som säger att arbetsgivaren kommer ge dig några pengar, frågar jag.

– Vadå, skulle han inte ge mig mina pengar. Men jag är ju där och jobbar. Det måste han väl, undrar en annan elev.

Den som jobbar svart tar onödigt stora risker. Utan anställningsbevis har du inte ens rätt att kräva lön. Olyckor händer lätt. Om du klämmer dig i en maskin eller liknande och blir borta en längre tid, tar någon annan det jobbet. För dig som jobbar svart finns inga försäkringar och ingen möjlighet till ersättning.

Snabba skattefria pengar. Så lockas många till sitt första jobb. Men för vissa blir det inga pengar alls. Inte heller sjuklön eller ersättning om de råkar skada sig. Är det verkligen värt priset?

Kollektivavtalen och anställningstryggheten är två av de viktigaste grunderna för vår svenska arbetsmarknadsmodell. Men vi är inte alltid så duktiga på att få människor att förstå varför.

– Skit samma, man slipper betala skatt, de är alldeles för höga, hörs från den bakre bänkraden.

Skolor och sjukvård är bara några områden som betalas av skatter. Alla verkar räkna med att det finns, men är inte alltid villiga att betala för det. ”Men jag är ju aldrig sjuk, varför betala för något som jag inte använder”, är det vanligaste argumentet.

– Om vi skiter i skatterna, blir till exempel sjukhusen tvungna att ta fullt betalt för läkarvården. Har du 20 000 kronor undanstoppade om du blir akut sjuk. Ska din plånbok avgöra om du ska kunna gå till läkaren eller inte, frågar jag en av ungdomarna.

– Ni har alla fått samma möjligheter till en bra utbildning och så småningom ett jobb. Sänk skatterna och det innebär sämre utbildningar för alla som inte har pengar till privatskolor. När har vi passerat gränsen för priset vi egentligen är villiga att betala. Är det inte dags att börja tänka lite längre?

Det är helt tyst i klassrummet.

” Jag är övertygad om att håller vi ihop kan vi påverka vår framtid”

Christian Andersson 28 år. Arbetar på SKF Sverige AB som **maskinoperatör** och är fackligt aktiv. **Intressen:** fackliga ungdomsfrågor, arbetsrätt och politik.

Jasmin Suljanovic och Emma Holmberg har studerat på programmet T2 maskin vid Tullängsskolan i Örebro. Jasmin och Emma garanterades sommarjobb på något av de företag som skolan samarbetar med.

7. Har arbetsplatsen tecknat ett kollektivavtal **med facket är du bra försäkrad.** Avtalsförsäkringarna ersätter dig vid sjukdom, liksom om du skadar dig i arbetet eller på väg till eller från arbetet.

8. Du som är mellan 16 och 18 år får arbeta, men inte med riktigt allt. Du får bland annat **inte arbeta mer än åtta timmar per dygn** och inte mer än 40 timmar per vecka.

9. När du slutar en anställning ska du alltid **begära att få ett arbetsgivarintyg.** Det är bra att visa upp när du söker ett nytt arbete.

10. De flesta arbetsgivare är seriösa och följer lagar och avtal. Det finns dock de som inte är så noga eller inte vet vilka skyldigheter de har för sina anställda. **Prata med facket innan du börjar ett arbete så slipper det bli onödiga problem.** Läs mer på www.ifmetall.se.

Råd inför sommarjobbet

1. Du ska alltid ha **ett anställningsbevis.** Där ska det stå:

Hur länge du ska vara anställd, dina arbetsuppgifter, lön, arbetstider och hur du får semesterersättning.

2. Fråga om **arbetsgivaren har kollektivavtal** med facket för då är du garanterad minst den lön som står i avtalet. Om det finns avtal har du rätt till övertidsersättning om du arbetar fler timmar än ordinarie arbetstid.

3. Lönespecifikation har du alltid rätt till. Där ska stå hur många timmar du arbetat, lön, semesterersättning, skatteavdrag och eventuella andra avdrag. Visar det sig i efterhand att du har fått fel ersättning fungerar lönespecifikationen som ett bevis.

4. Titta på lönespecifikationen att du får **din semesterersättning.** En del arbetsgivare väljer att betala ut semesterersättningen löpande, andra

Vill du ha fler tips inför arbetslivet, till exempel hur du kan hitta ett arbete?

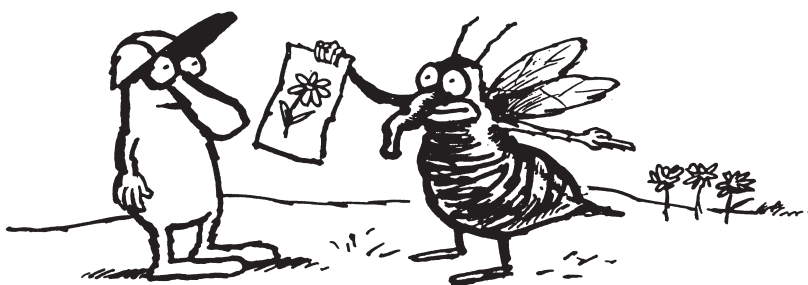
Då ska du gå in på www.ifmetall.se och läsa mer under Medlemskapet: från skola till arbetsliv.

gör det i samband med utbetalningen av den sista lönen.

5. Om du bara arbetar under sommaren

behöver du normalt inte betala skatt och **du kan begära jämkning.** Skriv ut en blankett om jämkning som finns på www.skatteverket.se.

6. Har du en anställning som varar minst en månad har du **rätt till sjuklön.** Den första dagen är dock en karensdag, vilket innebär att du inte får någon ersättning.

Ge mig en utbildning, jag är hungrig!

– Nää, jag vill inte jobba fackligt!

Tänkte jag när det efter några månader på jobbet kom en filur och frågade om jag ville gå en utbildning. Facklig medlem var jag ju redan. Det räckte. Tyckte jag då. Men hur det nu var blev jag övertalad. Jag gick kursen Fackets grunder.

– Det var riktigt spännande!

Utbildningen var tvärfacklig. Jag fick möta ungdomar från andra förbund och andra branscher. Jag har aldrig skämts så mycket som när en av tjejkerna som arbetade som undersköterska utbrast:

”Ni jobbar med maskiner, ni kan stänga av dem i princip när som helst. Vi jobbar faktiskt med människor och vi har sämre betalt än er!”

– Det är så himla nyttigt att få höra hur andra har det.

Vi hade högt i tak och vi diskuterade flitigt. Efter kursen var det helt självklart att även gå fortsättningen: Facket och politiken. Sedan har det fortsatt och även om jag inte tog något fackligt uppdrag direkt så blev min fackliga övertygelse starkare och starkare genom den kunskap jag fick i alla utbildningar.

– Att vara ung och engagerad i facket ger mig så mycket!

Genom olika utbildningar skapar jag ett kontaktnät som är ovärderligt. Ju mer kunskap jag får, desto mer utvecklas jag som människa. Det

är riktigt roligt när man tack vare fler kunskaper kan komma med lite nya idéer och infallsvinklar på sin arbetsplats.

– Nu vill jag ge andra samma känsla som jag fått uppleva.

Känslan av att polletten trillade ned. Jag förstod till vad min fackliga avgift går, förhandlingar om ett kollektivavtal, försäkringar och allt annat. Det där leendet som jag hade på mina läppar när jag kom tillbaka från min första kurs. Det vill jag se på andra också.

– Därför har jag tackat ja till fackliga uppdrag. I dag är jag både ungdomsorganisatör och studieorganisatör. För mig är det tydliga uppdrag. Locka unga att vara fackliga medlemmar och lära sig om nyttan av vår fackliga organisation. Det är inget vi lär oss i skolan.

Foto: Damien Jung/©BildDirekt.se

Charlotta

Charlotta Pettersson är 30 år. Bor i Sundsvall. Jobbar på kemiföretaget Expancel. Där gör hon mikrosfärer, superlätta och mikroskopiskt små plastballonger fyllda med gas. De används i en massa andra produkter som målarfärg, vinkorkar, med mera. När den värms expanderar gasen och blir 60 gånger större. Expandera och bli större kommer även Charlotta att göra – i augusti väntar hon sitt första barn. När Charlotta är ledig lagar hon gärna **thailändsk mat**. Men ofta hungrar hon efter sina andra favoriter – **kunskap, utbildning, studier i fackliga frågor**. Dem mättrar hon genom **medlemskap och engagemang i IF Metall**.

020-56 00 56

- hit kan alla ringa med frågor!

Oavsett vilka problem eller frågor du har som rör ditt jobb är du välkommen att ringa Facket's hjälptelefon 020-56 00 56. Det kan vara funderingar om allt från vad som är en rättvis lön och rimlig arbetstid, till anställningsbevis eller trakasserier.

Varje år sommarjobbar 100 000 svenska tjejer och killar i en massa olika branscher

och områden. För de flesta blir det första jobbet en rolig och bra erfarenhet och något man får nytta av på nästa jobb.

Tyvärr är det alltid några som utnyttjas och behandlas illa av just den enkla anledningen att de är unga och oerfarna. Ofta uppstår problemen på små arbetsplatser utan kollektivavtal, men även stora arbetsgivare gör bort sig.

Hjälptelefonen är bemannad året runt,

Du kan även e-posta dina frågor. Gå in på www.lo.se/ung och läs mer.

alla vardagar 8.15–16.45. Även arbetsgivare och föräldrar ringer och ställer frågor. Ingen fråga är för liten eller för konstig att ställa.

Vi är med. Gruvarbetare, stålverksarbetare, tvätteriarbetare, glasblåsare, bilarbetare och montörer är medlemmar i IF Metall.

Det är vi som är IF Metall

IF Metall har cirka 415 000 medlemmar på nästan 12 000 arbetsplatser runt om i Sverige. Nära 25 procent av medlemmarna är kvinnor.

IF Metall organiserar medlemmar bland annat inom verkstads- och plastindustri, läkemedelsindustri, byggnadsämnesindu-

stri och Samhall, i gruvor och bilverkstäder och på järn- och glasbruk.

IF Metall har 42 riksavtal. Ett avtal mellan en facklig organisation och en arbetsgivarorganisation som gäller en hel bransch kallas riksavtal.

IF Metalls största riksavtal är Teknikavtalet med 138 000 medlemmar.

Många av dem arbetar inom verkstadsindustrin.

Avtalet Allokemisk industri, som bland annat omfattar färg- och läkemedelsindustrin har 25 000 medlemmar, Stål- och metall 24 000, Motorbranschavtalet 14 000 och Samhallavtalet 12 000 medlemmar. Tillsammans är vi starka.

Bli medlem!

Genom att vi är många som är medlemmar i IF Metall ökar våra möjligheter att förbättra våra villkor. Gå med du också!

Ta kontakt med den avdelning som ligger nära dig. Du finner den i telefonkatalogen eller via hemsidan www.ifmetall.se. Du kan också anmäla dig direkt via hemsidan. Välkommen!

Varför ska jag vara med som bara är visstidsanställd?

Som visstidsanställd har du inte samma anställningstrygghet som tillsvidareanställda. Facket bevakar företagen så de följer de överenskomna reglerna i våra kollektivavtal. Men facket kan endast förhandla för sina medlemmar. Som medlem kan du känna dig tryggare i din anställning.

